

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ»

Кафедра безпеки життєдіяльності
(повна назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

Р.Б.Папірник

10 2019 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Правові основи цивільної безпеки

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 263 «Цивільна безпека»
(шифр і назва спеціальності)
освітньо-професійна програма Охорона праці
(назва освітньої програми)
освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)
форма навчання денна
(денна, заочна, вечірня)
розробник Берлов Олександр Вікторович
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Шляхи розвитку та стабільного функціонування охорони праці та ефективного вирішення задач може бути лише у тих сферах виробничої і невиробничої діяльності, де технологічні процеси та технічні засоби, проектування і будівництво підприємств є науково-виваженим та обґрунтованим відповідно до вимог законодавчо-нормативної бази. Позитивного вирішення питань безпеки, гігієни праці і виробничої санітарії можна досягти шляхом досконалого вивчення правових питань та законодавчо-нормативним урегулюванням трудових взаємовідносин в процесі предметної діяльності.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Годин	Кредити	Семестр	
				II
Всього годин за навчальним планом, з них:	90	3,0		90
Аудиторні заняття, у т.ч:	30			30
лекцій	30			30
лабораторні роботи	-			-
практичні заняття	-			-
Самостійна робота, у т.ч:	60			60
підготовка до аудиторних занять	26			26
підготовка до контрольних заходів	14			14
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	20			20
виконання курсового проекту або роботи	-			-
підготовка до екзамену	-			-
Форма підсумкового контролю				залік

3. СТИСЛИЙ ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни – формування у майбутніх бакалаврів умінь, компетенцій та теоретичних знань з правових основ праце охоронної політики, охорони праці, питань управління цивільною безпекою в Україні та практичних навичок аналізу й оцінювання стану працезахоронної діяльності.

Завдання - засвоєння теоретичних основ і здобуття практичних навичок з цивільної безпеки, що дасть можливість в майбутньому обґрунтовано вирішувати питання захисту працюючих з метою зменшення кількості негативних наслідків у виробничій та невиробничій діяльності.

Пререквізити дисципліни.

«Безпека життєдіяльності», «Правознавство», «Культура безпеки».

Постреквізити дисципліни.

«Управління цивільною безпекою», «Безпека потенційно небезпечних технологій та виробництв», «Організація наглядової діяльності у галузі охорони праці», «Інженерний захист населення та територій».

Компетентності.

Загальні компетентності: ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 07. Навички міжособистісної взаємодії. ЗК 08. Здатність працювати як в команді, так і автономно. ЗК 12. Здатність до визначеності й наполегливості щодо вирішення поставлених завдань і взятих обов'язків.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: ФК 01. Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ цивільного захисту, охорони праці; дотримання основних принципів здійснення цивільного захисту та державної політики з питань охорони праці. ФК 05. Здатність організовувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної, промислової безпеки та охорони праці. ФК 17. Здатність організовувати та проводити навчання працівників підприємств, установ та організацій і населення до дій в умовах надзвичайних ситуацій. ФК 20. Здатність до розуміння: правових засад функціонування держави і основ законодавства України; правових основ цивільного захисту, охорони праці. ФК 34. Здатність здійснення контролю за додержанням у підрозділах підприємства законодавчих та інших нормативно-правових актів з охорони праці, враховуючи особливості техногенної небезпеки об'єкта, техногенну небезпеку виробничих процесів, вимоги чинних нормативних документів, в умовах виробництва.

Заплановані результати навчання (відповідно до освітньо-професійної програми «Охорона праці» СВО ПДАБА 263 6-2018): РН 3. Аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту, охорони праці, питання нормативного регулювання забезпечення заходів у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки об'єктів і територій. РН 4. Застосовувати отримані знання правових основ цивільного захисту, охорони праці у практичній діяльності, а саме в результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні положення законодавства України в сфері цивільної безпеки;
- основні принципи державної політики в сфері цивільної безпеки;
- основні принципи охорони праці, передбачені трудовим законодавством;
- порядок та строки притягнення до відповідальності за правопорушення у сфері цивільної безпеки;

- шляхи законодавчо- і нормативно-правового урегулювання трудових взаємовідносин для досягнення успішного вирішення питань цивільної безпеки.

вміти:

- об'єктивно оцінювати сферу цивільної безпеки;
- захищати свої конституційні права;
- на базі законодавчо-нормативних актів позитивно вирішувати питання цивільної безпеки;
- орієнтуватися в системі чинного трудового законодавства України, приймати рішення в межах правових основ охорони праці;
- застосовувати отримані знання правових основ охорони праці, цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки у практичній діяльності;
- проводити перевірки виконання заходів щодо захисту працюючих і об'єктів від аварійних ситуацій;
- виконувати дії щодо притягнення до відповідальності посадових осіб, інших працівників підприємств, установ та організацій, громадян, винних у порушенні правил, встановлених законодавством, іншими нормативними актами, а також у разі невиконання розпоряджень (приписів), рішень, рекомендацій органів державного нагляду.

Методи навчання. Практичний, наочний, інтерактивні лекції з використанням мультимедійних засобів, словесний, робота з книгою.

Форми навчання: аудиторна, позааудиторна, групова, індивідуальна.

4. СТРУКТУРА (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	п	лаб	с/р
Змістовий модуль 1. Законодавчо-нормативне право в сфері цивільної безпеки					
1. Основні положення законодавства України у сфері цивільної безпеки. Конституційні права людини та громадянина.	13	4			9
2. Трудове право та суб'єкти трудових правовідносин.	16	6			10
3. Державна політика у сфері цивільної безпеки, охорони праці.	16	6			10
Разом за змістовим модулем 1	45	16			29
Змістовий модуль 2. Управління та наглядова діяльність в сфері цивільної безпеки					
1. Державне управління цивільною безпекою. Система державного управління охороною праці.	14	4			10
2. Забезпечення системного підходу до організації охорони праці.	17	6			11
3. Дисципліна праці та види відповідальності за правопорушення вимог у сфері цивільної безпеки. Основи управління та організації цивільного захисту.	14	4			10
Разом за змістовим модулем 2	45	14			31
Усього годин	90	30			60

5. ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

№ зан.	Тема занять	Кількість годин
1, 2	Основні положення законодавства України у сфері цивільної безпеки. Конституційні права людини та громадянина. Конституція України як Основний Закон держави. Конституційні права та обов'язки людини та громадянина. Права громадян на	4

	працю, відпочинок, соціальний захист, охорону здоров'я, медичну допомогу, медичне страхування, безпечне для життя і здоров'я довкілля тощо. Відповідальність держави перед людиною за свою діяльність. Забезпечення державою прав на належні безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, визначену законом.	
3, 4, 5	Трудове право та суб'єкти трудових правовідносин. Трудове право як галузь трудових відносин. Роботодавці та працівники як суб'єкти трудових правовідносин. Трудове законодавство: структура та практика застосування. Закони України та їх місце в системі трудового законодавства. Кодекс законів про працю в Україні. Підзаконні нормативно-правові акти. Міжнародні договори про працю України, ратифіковані в Україні. Колективні договори і угоди. Трудовий договір. Трудові угоди. Договори цивільно-правового характеру. Робочий час і час відпочинку. Особливості регулювання праці окремих категорій працівників. Охорона праці жінок та неповнолітніх. Праця інвалідів та громадян похилого віку. Дисципліна праці та види відповідальності. Дисциплінарна, адміністративна та кримінальна відповідальності за правопорушення в сфері охорони праці. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору.	6
6, 7, 8	Державна політика у сфері цивільної безпеки, охорони праці. Основні положення законодавства України в сфері охорони праці. Закон України «Про охорону праці». Нагляд і контроль за додержанням законодавства про охорону праці. Принципи державної політики в сфері охорони праці. Гарантії прав громадян на охорону праці. Політика підприємства з охорони праці. Міжнародні норми в галузі охорони праці.	6
9, 10	Державне управління цивільною безпекою. Система державного управління охороною праці. Охорона праці як об'єкт управління. Сутність управління охороною праці. Органи державного управління охороною праці. Державний нагляд і громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці. Система управління охороною праці (СУОП) як підсистема системи управління виробництвом. Організаційна структура СУОП, критерії ефективності її функціонування.	4
11, 12 13	Забезпечення системного підходу до організації охорони праці. Забезпечення безпеки праці на основі комплексного підходу. Створення служби охорони праці підприємства, визначення її статуту та організація роботи – порядку підпорядкування, основних завдань та функцій, прав та відповідальності її працівників. Формування позитивного ставлення до питань з охорони праці. Умови праці та фактори, що їх визначають. Основні положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці.	6

14, 15	Дисципліна праці та види відповідальності за правопорушення вимог у сфері цивільної безпеки. Основи управління та організації цивільного захисту. Основні положення законодавства України в сфері цивільного захисту (ЦЗ). Нормативно-правова база. Адміністративна відповідальність за правопорушення в сфері ЦЗ. Цивільно-правова відповідальність за правопорушення у сфері ЦЗ. Нормативно-правове забезпечення техногенної безпеки в Україні. Поняття і структура системи запобігання надзвичайних ситуацій (НС) на об'єктах. Міжнародна взаємодія з питань захисту територій та населення від наслідків НС. ISO/TC 292 «Безпека».	4
	Разом	30

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття не передбачені навчальним планом.

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ п/п	Вид роботи / Назва теми	Кількість годин
1	Підготовка до аудиторних занять	26
2	Підготовка до контрольних заходів	14
3	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях: 3.1. Система організації охорони праці у європейських країнах. Європейські (регіональні) та міжнародні стандарти в сфері охорони праці та законодавство України. 3.2. Індивідуальні та колективні трудові спори і порядок їх розв'язання. 3.3. Порядок та строки притягнення до відповідальності за правопорушення у сфері охорони праці та цивільного захисту. 3.4. Здійснення нагляду прокуратури України за дотриманням законності у сфері охорони праці. 3.5. Проведення масової роз'яснювальної роботи з питань охорони праці. Методи пропаганди та агітації з охорони праці.	20
	Разом	60

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Методи контролю знань студентів: усний та письмовий.

10. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Змістовий модуль 1. Законодавчо-нормативне право в сфері цивільної безпеки.

№ п/п	Вид контролю	Кількість балів
1.	Відвідування лекцій	16
2.	Контрольна робота	84
	Разом:	100

Відвідування лекцій

Присутність студента на лекції оцінюється в – 2 бали.
Всього 8 лекцій.

Контрольна робота

Контрольна робота містить 2 запитання, на які студент зобов'язаний дати відповіді у письмовій формі, максимальна кількість балів при вичерпаній відповіді на одне запитання – 42.

Максимальна кількість балів за відповіді на запитання контрольної роботи – 84.

Кількість балів за якість відповіді на одне запитання установлюється:

39-42 балів – студент дав вичерпну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, дав на них ґрунтовні пояснення.

28-38 балів – студент дав повну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, але не дав достатні пояснення до них.

18-27 балів – студент дав повну відповідь на запитання, але навів тільки частину необхідних формул чи залежностей, графіків, схем, дав недостатні пояснення до них.

11-17 балів – студент розкрив суть запитання, але у відповіді допущені помилки, які принципово не впливають на кінцеву суть відповіді, зроблена спроба навести потрібні формули та залежності, графіки, схеми.

1-10 балів – студент не повністю розкрив суть запитання, у відповіді допущені грубі помилки.

Змістовий модуль 2. Управління та наглядова діяльність в сфері цивільної безпеки.

№ п/п	Вид контролю	Кількість балів
1.	Відвідування лекцій	14
2.	Контрольна робота	86
	Разом:	100

Відвідування лекцій

Присутність студента на лекції оцінюється в – 2 бали.
Всього 7 лекцій.

Контрольна робота

Контрольна робота містить 2 запитання, на які студент зобов'язаний дати відповіді у письмовій формі, максимальна кількість балів при вичерпаній відповіді на одне запитання – 43.

Максимальна кількість балів за відповіді на запитання контрольної роботи – 86.

Кількість балів за якість відповіді на одне запитання установлюється:

40-43 балів – студент дав вичерпну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, дав на них ґрунтовні пояснення.

28-39 балів – студент дав повну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, але не дав достатні пояснення до них.

18-27 балів – студент дав повну відповідь на запитання, але навів тільки частину необхідних формул чи залежностей, графіків, схем, дав недостатні пояснення до них.

11-17 балів – студент розкрив суть запитання, але у відповіді допущені помилки, які принципово не впливають на кінцеву суть відповіді, зроблена спроба навести потрібні формули та залежності, графіки, схеми.

1-10 балів – студент не повністю розкрив суть запитання, у відповіді допущені грубі помилки.

Підсумкова оцінка з дисципліни визначається як середня балів змістового модуля 1 та змістового модуля 2.

Порядок зарахування пропущених занять. Захист реферату за темою пропущеного заняття з лекційного курсу.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Конституція України: Прийнята на 5-й Сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р., Дніпропетровськ: Пороги, 1996. – 47 с.
2. Беліков А. С., Болібрух Б. В., Шаломов В. А. та ін. Основи охорони праці / Під ред. проф. Белікова А. С. – Дніпро: ПП «Кулик В.В.», 2019. – 452 с.
3. Правові питання охорони праці і екології в будівництві. Ярошевська В.Н. Навч. посібник. – Рівне: РДДУ, 2001.
4. Законодавство України про охорону праці. У 4-х томах. – Київ: Основа, 1995.
5. Людина і праця. Довідник з правових питань / Укл.: Козінцев І.П., Савченко Л.А. – Київ: Юрінком Інтер, 1997. – 366 с.
6. Міжнародна законодавство про охорону праці. У 3-х томах. – Київ: Основа, 1997.
7. Трудове право України: навч. посіб. / за ред.. П.Д. Пилипенка. К., 2004. 383 с.
8. Правові основи працезахоронної політики та охорони праці: навч. посіб. / за ред.. Б.М. Коржика. Х.: ХНАМГ, 2011. 174 с.
9. Шевченко В.І. Правові питання охорони праці: навч. посіб. Х.: ХНАМГ, 2004. 184.
10. Дячок М.Г. Основи права. – Львів: МБОУ, 1997. – 152с.
11. Закон України з охорони праці.
12. Закон України «Про державну службу» № 3723-ХІІ від 16.12.1993.
13. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» № 877 від 05.04.2007.
14. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» № 2245-ІІІ від 18.01.2001.

Допоміжна

1. Положення про порядок державного пожежного нагляду за будівництвом об'єктів іноземними фірмами. Наказ МНС України № 297 від 05.07.2004.
2. ДБН А.2.2-3-2014 «Склад, порядок розроблення, погодження та затвердження проектної документації для будівництва», наказ Держбуду України № 8 від 21.01.2014.
3. Регламент державного Комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду. Наказ Держнаглядохоронпраці № 310 від 17.12.2007.
4. Положення про Головне управління (Управління) Державної служби України з питань праці в області. Наказ Міністерства соціальної політики України 27.03.2015 № 340
5. Типове положення «Про про державну інспекцію охорони праці Державного комітету України по нагляду за охороною праці». Наказ Держнаглядохоронпраці № 92 від 19.06.1995.).
6. Типова посадова інструкція державного інспектора державної інспекції територіального управління Держнаглядохоронпраці. Затверджено Головою Держнаглядохоронпраці від 17.07.1995.
7. ДНАОП 0.00-4.09-93. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства.
8. ДНАОП 0.00-4.11-93. Типове положення про роботу уповноважених трудових колективів з питань охорони праці.
9. ДНАОП 0.00-4.12-99. Типове положення про навчання з питань охорони праці.
10. ДНАОП 0.00-4.21-93. Типове положення про службу охорони праці.

11. ДНАОП 0.00-8.03-93. Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві.

12. INTERNET-РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. www.nbuv.gov.ua.
2. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua>
3. Офіційний сайт Державної служби України з питань праці. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dsp.gov.ua>.
4. Цифровий репозиторій ХНУМГ ім. О. М. Бекетова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua>.

Розробник

 (О. В. Берлов)
(підпис)

Гарант
освітньої програми

 (А. С. Беліков)
(підпис)

Силабус затверджено на засіданні кафедри безпеки життєдіяльності
Протокол № 5 від « 30 » 09 2019 року